

การให้ Human milk fortifier ในทารกคลอดก่อนกำหนด มีความสำคัญหรือไม่ ?

บรรยาย โดย ศ.คลินิก พญ.อุไรวรรณ โชติเกียรติ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี
ในการประชุมวิชาการนมแม่แห่งชาติครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 2-4 กันยายน 2558 หัวข้อ “Fact & Myth”
เรียบเรียงโดย พญ. ศิริพัฒนา ศิริชนารัตนกุล

ประโยชน์ของน้ำนมแม่ที่มีต่อทารก : นมแม่ให้สารอาหารที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโต ปริมาณน้ำที่เพียงพอ ป้องกันการติดเชื้อ และส่งเสริมความผูกพันระหว่างแม่ลูก

ทารกที่คลอดก่อนกำหนดมีความต้องการสารอาหารเพื่อการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องจากในครรภ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทารกที่น้ำหนักแรกคลอดต่ำกว่า 1500 กรัม ต้องการโปรตีนที่สูงถึง 4 กรัม/กิโลกรัม/วัน ในน้ำนมแม่ช่วง 3-5 วัน แรกที่เป็น โคลอสตรัม ถึงแม้จะมีปริมาณน้อย แต่จะมีโปรตีน immunoglobulin และเกลือแร่สูง มีแลคโตสและไขมันต่ำ น้ำนมช่วง วันที่ 6-10 (transitional milk) มีแลคโตส และไขมันสูง โปรตีนและเกลือแร่ต่ำ

เมื่อถึงช่วง 2 สัปดาห์หลังคลอด จะเป็นนมแม่ชนิด mature มีปริมาณประมาณ 750 ml/ วัน ให้พลังงาน 20-22 kcal/ ออนซ์ เป็น whey protein 60-80% lactose 40% fat 50%

ตารางแสดงความต้องการสารอาหารในทารกน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า 1000 กรัม

ทารกที่น้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า 1000 กรัม ต้องการโปรตีน 3.8 กรัม/100 kcal น้ำนมแม่มีโปรตีน 1.8 กรัม/100 kcal นมแม่ที่เติมโปรตีน (fortified human milk) มีโปรตีน 2.75 กรัม/100 kcal ทำให้ได้โปรตีนเพิ่มมากขึ้นกว่านมแม่ที่ไม่ได้เติม

ความจริงเกี่ยวกับนมแม่ที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ

1. ความเข้มข้นของโปรตีนในน้ำนมแม่ ลดลงจาก 1.7g/dL ในวันที่ 7 หลังคลอด ลดเหลือ 1.2g/dL ในวันที่ 28 หลังคลอด
2. น้ำนมแม่ที่บีบออกมาจากเต้านมที่คลอดก่อนกำหนด มีโปรตีนและแร่ธาตุบางตัวสูงกว่านมแม่ที่คลอดครบกำหนด (เพราะน้ำนมมีปริมาณน้อย) แต่ถึงกระนั้น โปรตีนก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของทารกในแต่ละวัน
3. โปรตีนในน้ำนมแม่ที่คลอดก่อนกำหนด มีปริมาณตั้งแต่ 0.8g/dL ถึง 1.6 g/dL ปริมาณโปรตีนจะใกล้เคียงน้ำนมแม่คลอดครบกำหนดที่ 42 วัน หลังคลอด คือ มีโปรตีน 0.8-1.0 g/dL

4. นมแม่มี non-protein nitrogen ประมาณ 24% ของปริมาณ nitrogen ทั้งหมด ซึ่ง non- protein nitrogen 27% สามารถนำไปสร้างเป็นโปรตีนได้

5. นมแม่ที่บริจาคมีโปรตีนคงที่ คือ $0.85 \pm 0.08 \text{ g/dL}$ มีไขมัน $3.9 \pm 0.4 \text{ g/dL}$

Recommendation ปัจจุบันของ AAP 1998 : ทารกที่คลอดก่อนกำหนดควรได้รับสารอาหารทั้งหมดอย่างเพียงพอ เพื่อให้มีอัตราการเจริญเติบโตหลังคลอด และอัตรา nutrient accretion ใกล้เคียงกับทารกที่ยังอยู่ในครรภ์ในช่วงเดียวกันของการเจริญพัฒนา โดยไม่ทำให้มี metabolic stress

การศึกษาเปรียบเทียบทารก 2 กลุ่ม ที่คลอดก่อนกำหนด โดย จรินทร์ วงศ์ภากร และคณะ เรื่อง “ การศึกษาผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของทารกเกิดก่อนกำหนดที่ได้รับนมสูตร Post-discharge Formula เปรียบเทียบกับนมแม่ “ วิทยานิพนธ์ เพื่อวุฒิปริญญาตรีเภสัชกรรมและปริญญาโท ปีการศึกษา 2555

เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มกินนมแม่ 7 ราย กับกลุ่มกินนม post discharge formula 10 ราย ไม่แตกต่างกัน พบว่า น้ำหนัก รอบศีรษะ ความยาว ค่า calcium ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

กลุ่มที่กินนมแม่มีค่า alkaline phosphatase สูงกว่า อีกกลุ่มหนึ่ง ที่เริ่มการศึกษา และที่ อายุ 2 เดือน แต่เมื่อดูที่อายุ 6 เดือน ทั้งสองกลุ่มมีค่า alkaline phosphatase ไม่แตกต่างกัน ความเข้มข้นของเลือดในกลุ่มที่กินนมแม่ ต่ำกว่าอีกกลุ่มเล็กน้อย

อีกการศึกษาหนึ่ง “โครงการนำร่องการศึกษาการเจริญเติบโต และค่าทางชีวเคมีของภาวะโภชนาการของทารกเกิดก่อนกำหนด น้ำหนักตัวน้อย ระหว่างกลุ่มที่ได้นมแม่ผสม HMF กับกลุ่มที่ได้นมแม่ผสมนมผงดัดแปลงสำหรับทารกเกิดก่อนกำหนดสูตรต่อเนื่อง (PDF) ” ในปี 2553 พบว่า การเจริญเติบโตที่ 40 วัน ไม่แตกต่างกันทั้ง น้ำหนัก ความยาว และเส้นรอบศีรษะ ค่าทางชีวเคมีไม่ต่างกัน ยกเว้น ในสัปดาห์ที่ 3 พบค่า phosphorus สูงในกลุ่ม HMF มากกว่ากลุ่ม PDF อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มที่เสริม PDF คือ NEC (Necrotizing enterocolitis) และมีปัญหา feeding intolerance ในกลุ่ม PDF มากกว่า ค่าใช้จ่ายสูงในกลุ่ม เสริม HMF (11,655 บาทต่อราย) เทียบกับ 605 บาทต่อรายในกลุ่ม PDF

สรุป การเสริมนมในทารกเกิดก่อนกำหนดที่กินนมแม่ มีความจำเป็นชนิดของนมที่เสริมมีทั้ง HMF (Human milk fortifier) และ PDF (Post discharge formula) เลือกใช้ได้ตามกำลังทรัพย์ของผู้ปกครอง